

Okruhy požadavků a literatura
ke státní závěrečné zkoušce z pedagogiky a psychologie
pro navazující magisterský program Řízení volnočasových aktivit

nová akreditace (začátek studia v roce 2019 a později)

prezenční i kombinovaná forma studia

OKRUHY Z PEDAGOGIKY

1. Objasnění sociální komunikace a sociální interakce. Objasnění pedagogické komunikace. Způsoby přenosu informací. Objasnění základních poznatků z oblasti asertivity. Vymezení a specifikování jednotlivých typů komunikace.
2. Vymezení kompetencí odborného pracovníka v rámci řízení a organizace volnočasových zařízení, zařízení zájmového vzdělávání, školských výchovných a ubytovacích zařízení.
3. Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka, pracovní doba pedagogického pracovníka, pracovní poměr, pracovní řád, další vzdělávání pedagogických pracovníků.
4. Zdůvodnění významu cílů při tvorbě a evaluaci vzdělávacího programu (kurikula). Doloženo příkladem z edukační praxe.
5. Obsah pojmu vzdělávací program. Dva možné přístupy k projektování vzdělávacího programu (dvě varianty schématu projektování). Doloženo na příkladech z edukační praxe. Etapy tvorby vzdělávacího programu dle Mužíka. Korekce programu. Objasnění pojmu pilotní verze programu. Kurikulum školského zařízení pro zájmové vzdělávání jako živý dokument.
6. Kroky tvorby vzdělávacího programu (dle Kotáska): analyzuj, navrhni, vypracuj, uskutečni, ověř, které by měly přispět k jeho optimální funkčnosti. Možné limitující faktory při tvorbě vzdělávacího programu, doplněno o vhodné příklady z praxe volnočasového vzdělávání.
7. Pozice a význam hodnocení vzdělávání ve struktuře vzdělávacího programu. Příklady bariér, kvůli kterým se hodnocení vzdělávání důsledně neprovádí. Kirkpatrickův model hodnocení vzdělávání. Evaluační metody vhodné pro hodnocení volnočasového vzdělávání. Doplněno o příklady ze vzdělávací praxe.
8. Etapy výzkumu (popis jednotlivých etap, včetně metod sběru a vyhodnocení dat) význam a přínos výzkumu v pedagogice (pro teorii a praxi). Interpretace výzkumných šetření v kontextu základních přístupů zkoumání v pedagogice u nás a v zahraničí.
9. Zásady objektivního pedagogického výzkumu z pohledu kvantitativního designu a jeho odlišnosti od kvalitativních přístupů.
10. Reflexe a srovnání soudobých pedagogických diskursů a teorií vzdělávání.
11. Klasické (akademické) a kompetenční pojetí vzdělávání. Objasnění rozdílů a vztahů mezi „materiálním“ a „formálním“ vzděláním. Vzdělávání jako komplexní proces.
12. Aplikace obecných zásad řízení na makro i mikrořízení české školy / školského zařízení.
13. Vysvětlení pojmu celoživotní vzdělávání v kontextu současné společnosti. Hlavní rozdíly mezi andragogickým a pedagogickým přístupem ke vzdělávání.
14. Charakteristiky dospělých účastníků vzdělávání a jejich předpoklady k úspěšnému učení. Význam vzdělávání pro seniory a vzdělávací příležitosti jim nabízené společností.

Literatura

- BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Kapitoly z andragogiky 1*. 2. vyd. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1355-8.
- BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Kapitoly z andragogiky 2*. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1193-8.
- BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Sociální komunikace*. Dotisk 1. vydání z r. 2006. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 80-244-1357-4.
- BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Komunikativní dovednosti*. Olomouc: UP, 2000. ISBN 80-244-0160-6.
- BENEŠ, M. *Andragogika – teoretické základy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-23-8.
- GAVORA, P. et al. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. [online]. Bratislava: Univerzita Komenského, 2010. Dostupné z: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/>
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výskumu*. 2. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
- GAVORA, P. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-104-9.
- HENDL, J., REMR, J. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1192-1.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.
- JŮVOVÁ, A. *Komunikativní dovednosti*. Olomouc: Agentura Gevak, 2013.
- KAŠČÁK, O., PUPALA, B. *Výchova a vzdelávanie v základných diskurzoch*. Prešov: Rokus, 2009. ISBN 978-80-8905-598-2.
- KOPŘIVA, P., NOVÁČKOVÁ, J. *Respektovat a být respektován*. Kroměříž: Spirála, 2010. ISBN 978-80-904030-0-0.
- OBST, O. *Manažerské minimum pro pedagogické pracovníky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2013. ISBN 978-80-86768-49-6.
- PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.
- PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1916-3.
- PETERS-KÜHLINGER, G., JOHN, F. *Komunikační a jiné „měkké“ dovednosti: využijte svůj potenciál, rozvíňte své soft skills a staňte se úspěšnějšími*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2145-3.
- PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1415-5.
- PROVAZNÍKOVÁ, R. *Komunikace, vztahy, rozvoj osobnosti: soubor statí z let 2012-2018*. Praha: BMSS-Start, 2019. ISBN 978-80-86140-86-5.
- PUNCH, K., F. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.
- SKUTIL, M. et al. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.
- STROUHAL, M., ŠTECH, S. *Vzdělání a dnešek*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-2463-558-3.
- STROUHAL, M. *Učit se být učitelem*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3465-4.
- STROUHAL, M. *Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4212-0.
- ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.
- ŠVEC, Š. et al. *Metodologie věd o výchově*. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-192-8.

VALIŠOVÁ, A. *Asertivita v prostředí rodiny a školy: pedagogické a psychologické kontexty v teorii a praxi*.
Praha: ISV, 2002. ISBN 80-86642-03-8.

Základní legislativa

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a karierním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

OKRUHY Z PSYCHOLOGIE

1. Psychologická charakteristika osobnosti (univerzální znaky), determinace lidské psychiky (biologická, sociálně-kulturní a duchovní-Frankl, psychologický determinismus, nativistické a environmentální teorie).
2. Přístupy ke studiu osobnosti (biologický, experimentální, psychometrický, sociální), diagnostické možnosti v práci pedagoga, psychologické metody (experiment, pozorování, rozhovor, sociometrie, dotazníky, testy).
3. Sociální a interpersonální percepce, formování dojmu, hodnocení vnímaných osob, druhy informací o člověku, faktory působící na interpersonální percepci, chyby interpersonální percepce (efekty).
4. Strukturální rozbor osobnosti. Temperament, schopnosti, motivace, integrace, přehled základních typologií osobnosti a možnosti jejich praktického využití (např. Kretschmer, Eysenck, Pavlov, Jung atd.).
5. Osobnost a vybrané osobnostní dispozice v pedagogickém procesu. Inteligence a příbuzné pojmy, nadání, orientace na výkon, naučená bezmocnost.
6. Sociální interakce, druhy interakce (kooperace, soupeření konflikt, transformace), asertivita, agrese.
7. Sociální komunikace (význam a funkce, základní komunikační model, zpětná vazba, druhy komunikace, verbální a neverbální komunikace, komunikační struktura).
8. Sociální skupina, její znaky, klasifikace sociálních skupin. Skupinová struktura a dynamika, sociální pozice, status, role, prestiž.
9. Vliv skupiny na činnost jedince, mechanismy sociálního tlaku, konformita, příbuzné pojmy a výzkumy (skupinový nátlak výzkum konformity).
10. Sociální percepce, percepční akcentace, percepční obrana, formování dojmu, chyby v sociální percepci.
11. Rozvoj mravních norem (podle Kohlberga) a společenských hodnot, subkultura mládeže a rizika chování z toho plynoucích.
12. Pojem učení, základní formy učení. Determinanty procesu učení, učení ve vztahu k psychickým a individuálním zvláštnostem dětí a dospělých. Druhy a zákony.
13. Emocionální procesy. Emoce žáka v podmínkách pedagogického procesu, faktory ovlivňující citovou a emoční rozdílnost mezi jedinci.
14. Motivace učení. Druhy motivace. Faktory ovlivňující motivaci – úspěch a neúspěch, novost situace, aktivita, sociální faktory, odměna a trest., aspirační úroveň.
15. Sebesystém, sebepojetí žáka, atribuce v pedagogickém procesu (volba atribučního stylu, atribuční tendence, atribuční styly).
16. Problémové dítě ve škole, jeho vztahy v rodině a dětské skupině, možnosti nápravy (psychoterapie v dětském věku). Problémy psychosociálního charakteru na pracovišti.
17. Poruchy chování, syndrom hyperaktivity, ADHD, ADD, příčiny vzniku, projevy, možná náprava.
18. Poruchy chování, agresivita a agrese, diferenciacce poruch chování.
19. Zátěžové situace. Stres, frustrace, konflikt. Dimenze stresu.
20. Zvládání stresu, pojem duševní hygiena a její funkce. Relaxační metody a jejich uplatnění v duševní hygieně.
21. Syndrom vyhoření, vysvětlení pojmu, příčiny, projevy, důsledky, fáze rozvoje, možnosti prevence.
22. Problémy psychosociálního charakteru na pracovišti. Mobbing, charakteristika, příčiny vzniku, strategie, obrana proti mobbingu.

Literatura

- ATKINSONOVÁ, R. L. *Psychologie*. Praha: Victoria Publishing, 1995.
- BLATNÝ, M. et al. *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3434-7.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-569-1.
- HAYES, N. *Základy sociální psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-763-9.
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-628-5.
- PETROVÁ, A., PLEVOVÁ, I. *Kapitoly z obecné psychologie I*. 2. vyd. Olomouc: UP, 2008. ISBN 978-80-244-2140-7.
- PLEVOVÁ, I. *Kapitoly z obecné psychologie II*. Olomouc: UP, 2004. ISBN 80-244-0963-1.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia. 2011. ISBN 978-80-200-1499-3.
- PUGNEROVÁ, M. et al. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0532-8.
- PUGNEROVÁ, M., KVINTOVÁ, J. *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.
- SHAPIRO, L. E. *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-238-6.
- STUHLÍKOVÁ, I. *Základy psychologie emocí*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-282-9.
- URBANOVSKÁ, E., ŠKOBRTAL, P. *Sociální a pedagogická psychologie pro speciální pedagogy*. Olomouc: UP, 2012. ISBN 978-80-244-3065-2.